אַרפָּד (אברהם) גוּט

מגדולי בוני הארץ בימי המנדט הבריטי

אבני מורשת

ליקט, כתב וערך
בני גבירצמן

נתקלתי פעם אחר פעם בשמו של המהנדס **אַרפָּד (אברהם) גוט**, שפעל בארץ מתחילת שנות ה-20 עד 1948. הדבר עורר את סקרנותי והתחלתי לחפש חומר אודות האיש עצמו.

מצאתי – ונדהמתי נוכח סיפורו האישי המרתק, מקצוענותו הגבוהה בקנה מידה בינלאומי והישגיו המפליאים.

כשעלה ארפד גוט ארצה, בשנת 1921, הוא היה כבר בן 44, עם ניסיון חיים עשיר והישגים רבים בהנדסת בניין. הוא נולד בכפר קטהי שבהונגריה, בשנת 1877. אביו, שהיה מורה, דאג לתת לחמשת ילדיו חינוך יהודי, אך כשהגיע ארפד לגיל תיכון, נשלח לבודפשט כדי ללמוד בגימנסיה קתולית איכותית. כבר שם התבלט בידע שלו במתימטיקה והיה זה מובן מאליו שימשיך את לימודיו בטכניון הממלכתי של הונגריה, אותו סיים ב-1901 והוסמך כמהנדס.

בזכות הישגיו בטכניון, החל מיד לאחר סיום הלימודים לעבוד בקונצרן ההונגרי "גאנץ דנוביוס", שמאז המאה ה-19 היה מגדולי התעשיינים בהונגריה. הקונצרן ייצר החל מספינות מלחמה גדולות וכלה בקרונות רכבת ומכוניות, ובנוסף עסק בהקמת מבנים תעשייתיים גדולים, גשרים ומסילות.

ארפד גוט נתקבל לעבודה כמהנדס מתחיל, ובזכות המהנדסים המעולים שהועסקו בחברה והדריכו אותו, הגיע עד מהרה לרמה מקצועית גבוהה ביותר.

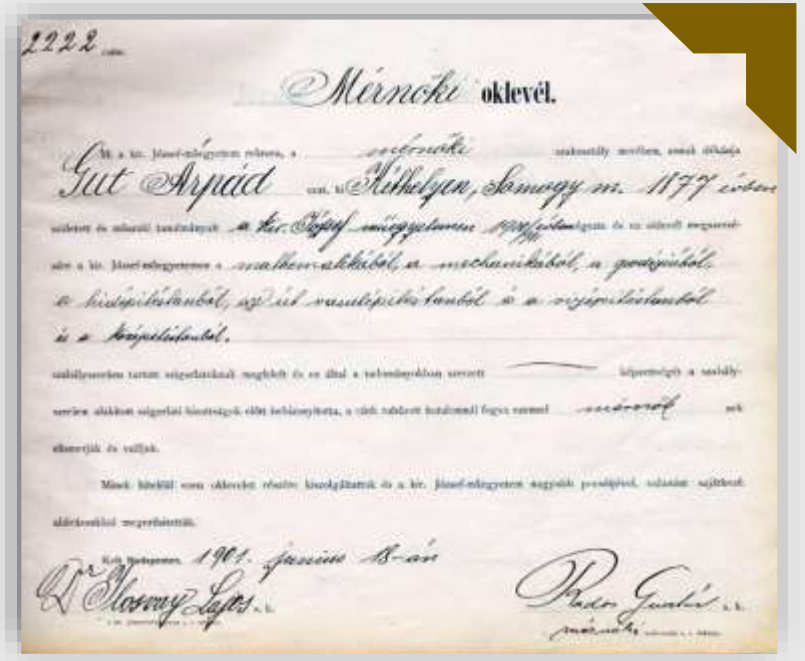

תעודת ההסמכה של ארפד גוט
כמהנדס, מטעם הטכניון
בבודפסט, 1901

גוט התמחה בייחוד בבניין גשרים ובהקמת מבנים גדולים, תוך שילוב קונסטרוקציות פלדה עם יציקות בטון. מבנים רבים מכל אלה שהקים בהונגריה עודם בשימוש גם כיום – מאה שנים ויותר לאחר שהוקמו.

תוך כדי עבודה על הפרויקטים הגדולים שלו, הקים גוט משפחה. הוא נשא לאישה את **קורנליה שייבנר** והזוג הביא לעולם שני בנים – אנדרה (באנדי), ב-1906 ופטר אמיל שמשון (פלה), ב-1910.

מרחצאות "גלרט" בבודפסט, שתוכננו והוקמו על ידי גוט, התפרסמו בסגולותיהם הרפואיות של מימיהם והם פופולריים ביותר עד היום.

ב-1908 פרש ארפד גוט מקונצרן "גאנז דנוביוס" והקים בבודפשט, ביחד עם עמיתו, **ינה גרגי**, משרד עצמאי לתכנון הנדסי. השניים ראו ברכה בעמלם וזכו להזמנות עבודה משמעותיות ורבות. אולם פרוץ מלחמת העולם הראשונה ב-1914 קטע את העבודה הפורייה של השניים. ארפד גוט גויס לצבא האוסטרו-הונגרי ונשלח לבצע עבודות ביצורים נרחבות באזור העיר פשמישל שבגליציה. כאן איתרע מזלו ובמרץ 1915 הוא נפל בשבי הרוסי והועבר למחנה שבויים בטורקיסטאן. שם הוא נתקל באנטישמיות וביחס המתנכר של השבויים ההונגריים כלפי השבויים היהודיים – אנטישמיות שהביאה אותו בסופו של דבר להחלטה שהונגריה אינה ביתו וכי עליו לפתוח בחיים חדשים בארץ ישראל.

ארפד גוט שהה בשבי כשלוש שנים ורק ב-1918 חזר לבודפשט ולעבודתו במהנדס. אלא שהאנטישמיות רדפה אחריו גם כאן והביאה אותו ב-1920 להחלטה סופית לעלות ארצה. נקודת השבר הייתה קשורה בשיקום של גשר בבודפשט, על ידי החברה שלו ושל ינה גרגי: בתום העבודה נערך אירוע חגיגי – אך ארפד גוט לא הוזמן אליו בגלל יהדותו. היה זה הקש ששבר את גב הגמל. גוט חיסל את עסקיו בהונגריה ועלה ארצה בגפו, כדי להכין את הקרקע לקליטת משפחתו אחריו.

מקור: מאלבום התמונות של משפחת גוט

ארפד גוט בעת שירותו בצבא האוסטרו-הונגרי במלחמת העולם הראשונה

כותרת פרק הגשרים בסיכום פעילותו של משרד גוט-גרגי בשנים 1920-1908

ב-1920, לפני עליית ארפד גוט ארצה, הוציא משרדם של גוט וגרגי סיכום פעילות מרשים מאז הקמתו ב-1908. הרשימה כוללת 654 מבנים מבטון מזוין וקונסטרוקציות פלדה, ש-175 מהם היו גשרים והשאר מבני ציבור, מבני מגורים, בתי חרושת, מבני תעשייה, בּרֵכות מים, מגדלי מים, מבני סילו, ארמונות וקסרקטינים לצבא.

כשהגיע גוט ארצה, הייתה הארץ בעיצומו של גל בנייה גדול. יתר על כן: שמו כמהנדס ברמה גבוהה ביותר הלך לפניו וממש למחרת הגיעו ארצה, כבר קיבל שורה של הצעות עבודה רציניות.

ארפד גוט בסוף שנות ה-20 של המאה הקודמת

תצלום: מאלבום התמונות של משפחת גוט

בתחילת שנות ה-20 של המאה הקודמת, הייתה הבנייה בבטון בארץ בחיתוליה וערבוב מלט, חצץ ומים ליצירת הבטון, נעשה ידנית, באתר הבנייה. גוט שינה זאת: הוא היה הראשון שייבא ארצה מערבל בטון שהופעל על ידי מנוע. בשנות ה-30 כבר לא היה בתל אביב אתר בנייה, שלא הוצב בו מערבל כזה.

מערבל בטון מהראשונים בארץ.
במקרה זה – של "סולל בונה", בעת סלילת כביש בטון ברחוב בלפור בתל-אביב, 1925

תצלום: צלמוניה, חיים ניצביץ, ארכיון שיכון ובינוי,
תרומת דן שביט, מעזבונו של פנחס משווילי

אחת הראשונות בעבודותיו של גוט הייתה תכנון קונסטרוקציית הבטון של "גלי אביב", ה"קזינו" המפורסם בחוף הים של תל אביב. הוא הוזמן לצורך זה על ידי אדריכל הבניין, **יהודה מגידוביץ**, ששמח לגייס את גוט להשלמת הפרויקט. ה"קזינו" (שבעצם היה רק בית קפה), היה שונה מבניין רגיל, מכיוון שהוא תוכנן להיבנות בחלקו בתוך מי הים.

בזכות ניסיונו של גוט בהקמת גשרים, הוא ידע לתכנן את עמודי הבטון של המבנה בצורה כזאת, שהם התמזגו עם סלעי החוף ונתנו יציבות לקונסטרוקציה כולה. בניית ה"קזינו" הושלמה ב-1922 והוא פעל עד 1936.

ה"קזינו" בחוף תל אביב, נשען על העמודים שתיכנן גוט ויצק לתוך סלעי החוף
תצלום: פיקיוויקי

כמעט במקביל להקמת הקזינו, תכנן גוט ובנה את מה שנקרא "הפסאז' הגדול", בשדרות המלך ג'ורג' ביפו (כיום שדרות ירושלים) מס' 6. במקורו היה זה בניין משרדים בבעלות בנק "אנגלו פלשתינה" (לימים – בנק לאומי), שקבע בקומת הקרקע את הסניף היפואי שלו.

בקומה העליונה היו משרדים של עורכי דין, רואי חשבון וחברות ייבוא וייצוא. גוט עיצב את הבניין בסגנון ארט-דקו, שהיה מקובל אז בעולם המערבי ושילב בו סממנים רומנטיים, כגון קשתות ועמודים קורינתיים ואת כל הבניין הוא יצק מבטון – המבנה השני בארץ שהוקם בטכנולוגיה זאת.

ה"פסאז'" הוא המבנה הראשון מצד ימין

מקור: גלויה משנות ה-20 של המאה הקודמת, בהוצאת האחים אליהו

באותם ימים, הוזמן גוט לתכנן ולפקח על הבנייה של "הטחנות הגדולות" בחיפה – אחד המבנים התעשייתיים הגדולים בארץ באותם ימים. גוט נתן לבניין המרשים, שנבנה כולו מבטון, קווי מתאר ישרים, עם כמה קישוטים אדריכליים, כגון גג עם שיני חומה עתיקה בביכול, חלונות מלבניים, פרט לקומה העליונה, שחלונותיה מקומרים ועוד.

מלבד זאת דאג גוט לבניית תקרות בטון איתנות, שביטלו את הצורך בעמודי תמיכה פנימיים. הדבר אִפשר ניצול מרבי של שטח כל קומה וגמישות בתכנון תפרוסת המכונות במפעל.

מבנה הטחנות הגדולות בחיפה בעת הקמתו ב-1921

תצלום: צבי פייגין

כמעט מיד לאחר השלמת בניית "הטחנות הגדולות", הוזמן גוט לסייע בבניית מפעל המלט "נשר" ליד חיפה. ההכנות לבנייה זאת החלו בספטמבר 1923. מנהל החברה, **בלה שפיגל**, שתכנן בעצמו את מתקן ייצור המלט, הזמין מגוט את התכנון והביצוע של מבני המפעל: בניין ראשי ובתי מלאכה בנויים מבטון מזוין ומכוסים גגות פח או אזבסט גלי. הבנייה הסתיימה ב-1925 ושק המלט הראשון מתוצרת המפעל יצא ממנו באוקטובר באותה שנה. הביקוש הרב למלט שהופק בנשר הביא להרחבתו ב-1934. גם אז גויס גוט למלאכה והתבקש להקים סככה לחומרי הגלם. הוא תיכנן אותה כקונסטרוקציית פלדה מרשימה שגובהה 26 מטר, אורכה 100 מטר ורוחבה הפנימי 40 מטר.

מפעל המלט נשר, בשנותיו הראשונות. הכביש בתצלום מוליך מחיפה ליגור

תצלום: ויקיפדיה

בניית בית הכנסת הגדול ברחוב אלנבי בתל אביב, שאבן הפינה שלו הונחה ב-1922, נתקלה בבעיות, הן כספיות והן טכניות. בבעיה הטכנית העיקרית נתקל המתכנן והמבצע, אדריכל **יהודה מגידוביץ**, בבואו לבנות את כיפת בית הכנסת. התברר, שלפי התיכנון המקורי, הייתה כיפת בית הכנסת כבדה עד כדי כך, שקירותיו לא היו מסוגלים לשאת את משקלה.

אדריכלים ומהנדסים בארץ ובחו"ל, שמגידוביץ התייעץ איתם, לא מצאו פתרון נאות לבעיה. לבסוף פנה מגידוביץ אל גוט, אותו הכיר מעבודתם המשותפת על בניית ה"קזינו" ואכן גוט פתר את הבעיה.

הוא תיכנן מחדש את הכיפה ונתן לה מבנה קל יותר, של מסבך פלדה מצופה בפח נחושת.
כך קיבל בית הכנסת את צורתו האופיינית, לפני שב-1969 "נעטף" בשדרת קשתות בטון, כדי לתת לו מראה מודרני יותר.

בית הכנסת הגדול של תל אביב, כפי שנראה עם סיום בנייתו ב-1925
תצלום: אוסף מאטסון, ספריית הקונגרס

גוט גם הקים כמה מגדלי מים מרשימים מבטון בסיגנון אקלקטי. הראשון והידוע ביותר בהם (מימין) הוקם ב-1924 ברחוב מזא"ה בתל אביב.

השני (משמאל) הוקם במִתחם תחנת הכוח הראשונה של תל אביב ברחוב החשמל.

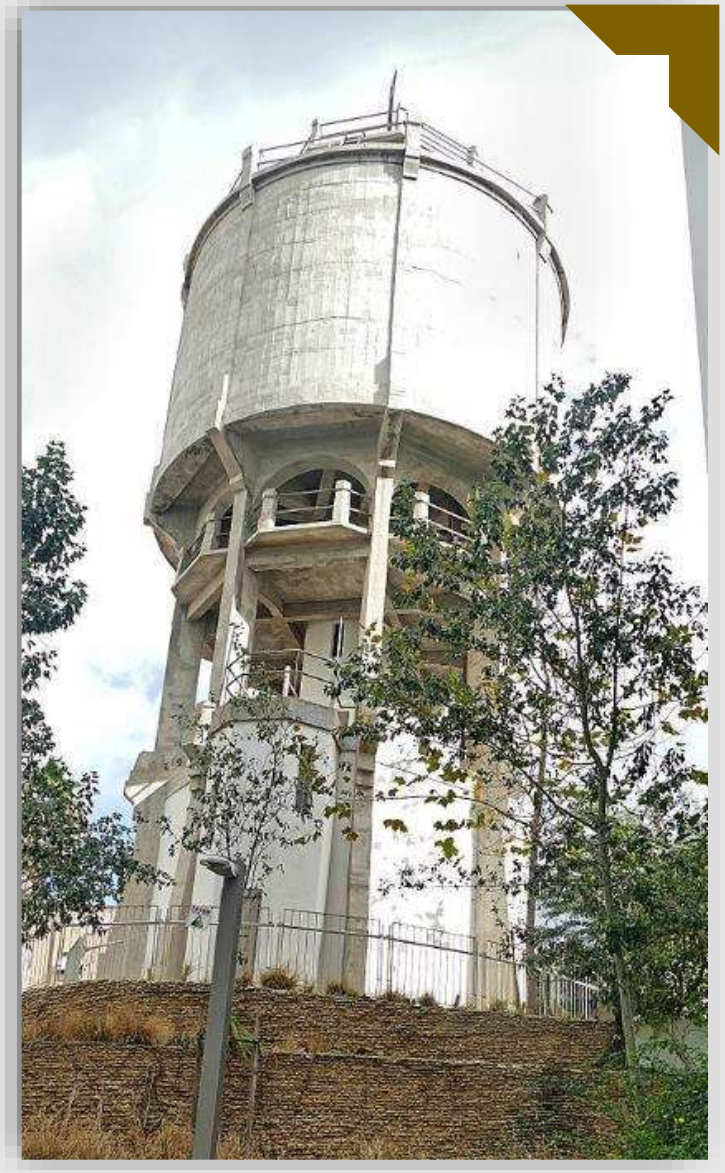

מגדל המים ברחוב מזא"ה בתל אביב
תצלום: שאולה הייטנר, פיקיוויקי ישראל

מגדל המים ברחוב החשמל בתל אביב
תצלום: בני גבירצמן

שני מגדלי מים נוספים הקים גוט ביפו. האחד, המזכיר מסגד, נבנה בשכונת באסה ביפו (מימין), אך זה נהרס בשנת 1979 על ידי עיריית תל אביב. המגדל השני (משמאל) הוקם בבית המטבחיים של יפו בשכונת אבו כביר. מגדל זה עודנו ניצב במִתחם בית הספר "נופים" בקריית שלום.

מגדל המים בשכונת אבו כביר ביפו

תצלום: מאלבום התמונות של משפחת גוט

פעילותו של גוט בתחום מגדלי המים הקנתה לו ברבות הימים את הכינוי "מלך מגדלי המים בארץ".

מגדל המים בשכונת באסה ביפו

גוט חווה גם תקופות של משבר בענף הבנייה, אבל אפילו בזמנים הקשים היה עסוק במשימות שונות. כך, למשל, בימי משבר הבנייה ב-1927, תשע שנים לפני הקמת נמל תל אביב, עיבד גוט תוכנית להקמת "תחנת טעינה ימית" בחוף העיר. הוא אף רשם תוכנית זאת כפטנט.

ב-1935 תיכנן גוט ובנה את מערכת הביוב והתיעול של תל אביב. תוך כדי כך, התבגרו בניו. לאחר שסיימו את לימודי התיכון, בגימנסיה הרצליה, נשלחו ללמוד הנדסה ועם סיום לימודיהם, הצטרפו לעבודה במשרדו של אביהם.

מאז שנות ה-20 הסתייע גוט רבות ב**יוליוס גדליהו סלפטר**, שהיה בנאי מומחה ונעשה לשותפו. ב-1937 פתח גוט, בשותפות עם המהנדס **יונה גורביץ**, את "גוט-גורביץ", מפעל לקונסטרוקציות ברזל בראשון לציון. למפעל זה נועד תפקיד משמעותי בימי מלחמת העולם השנייה (להלן).

שיטפון ברחוב המלך ג'ורג' פינת החשמונאים בתל אביב, ב-1936. לאחר השלמת מערכת התיעול העירונית, שתיכנן גוט, לא חזר עוד שיטפון כזה בנקודה זאת.

תצלום: זולטן קלוגר,
אוסף התצלומים הלאומי/לע"מ

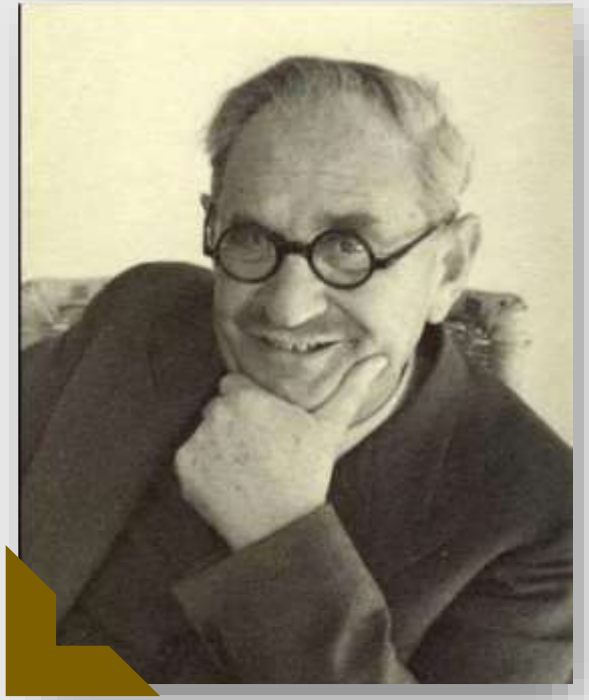

ארפד גוט

ביתו של גוט בתל אביב

מייד עם בואו של ארפד גוט ארצה, הוא התמקם בתל אביב. בתחילה התגוררו הוא ומשפחתו בדירות שונות, עד שהוא בנה לעצמו "וילה" ברחוב טרומפלדור 13 בתל אביב. לאחר שנים תִמצת את תחושותיו לגבי העיר במילים הבאות: **"ביתי הוא בתל אביב... רק כאן אני יכול לתאר את חיי בעתיד. בכל נסיעותיי לחו"ל מיהרתי לחזור וכאשר פסעתי ברחובות תל אביב הרגשתי שהגעתי הביתה. החנונייה על מגדל המים שבניתי הפיצה את אורה על עירי. העיר שראיתי את צמיחתה מהחולות, הפכה לביתי."**

אחד ההישגים הבולטים ביותר של גוט התרחש לא בארץ, אלא בסוריה השכנה. היה זה ב-1941, בעיצומה של מלחמת העולם השנייה, כאשר הקורפוס האפריקני הנאצי בפיקודו של **גנרל רומל**, שטף את צפון אפריקה ממערב למזרח ונראה היה ששום דבר לא יעצור בעדו מלהגיע למצרים – ולאחר מכן לארץ ישראל. הבריטים חששו מאוד מהבאות וכדי להציל את צבאם מהשמדה מוחלטת על ידי הגרמנים, תיכננו לסגת מכל שטחי מצרים, ארץ ישראל וסוריה ולפרוס חזית חדשה בעיראק. אלא שפגם אחד בתוכנית הזאת מנע את ביצועה: לאורך כל נהר הפרת לא היה בנמצא אפילו גשר אחד שיוכל לשאת טנקים. חיל ההנדסה הבריטי העריך שבניית גשר כזה תימשך כשנתיים אך משרד המלחמה הבריטי חיפש מישהו אחר, שיוכל לסיים את המלאכה תוך שישה וחצי חודשים. גוט התחייב לעשות זאת – וזכה במכרז.

אימת הבריטים: גנרל רומל מנחית הוראות לאנשי הקורפוס האפריקני בעת התקדמותו לעבר מצרים ב-1941

תצלום: ויקי שיתוף,
באדיבות ארכיון המדינה הגרמני

ענני עשן כבדים מיתמרים מעל מיכלי דלק במפרץ חיפה, שהופצצו ע"י האיטלקים

תצלום: מוזיאון המלחמה האוסטרלי

חוות מיכלי הפלדה של "של" במפרץ חיפה, שהייתה אחת המטרות המועדפות למפציצים האיטלקיים ב-1940 תצלום: אוסף מאטסון, ספריית הקונגרס

הבריטים הכתיבו לגוט את מידות הגשר - 660 מטר אורך ו-17 מטר רוחב - ודרשו שיוכל לשאת בו-זמנית שני טורי טנקים במקביל. גוט ניגש מייד לתיכנון הגשר, אבל מלכתחילה נתקלה העבודה בקשיים רבים. אחת הבעיות הראשונות שהיה על גוט לפתור, עוד לפני תחילת העבודות בשטח, הייתה המחסור בפלדה שנדרשה למבנה הגשר. הפתרון נמצא כאשר הבריטים העמידו לרשותו של גוט את כל גרוטאות הברזל שנותרו מהפצצות האיטלקים על בתי הזיקוק במפרץ חיפה, חוות מיכלי הדלק של "של" במפרץ ונמל הנפט החיפאי. גוט העביר את כל הגרוטאות למפעל הקונסטרוקציות שלו בראשון לציון, שם יצקו מהברזל המפויח מוטות פלדה שמהם הורכבו הקונסטרוקציות של חוליות הגשר.

הגשר נבנה בו-זמנית משתי גדות הפרת. אולם בגלל הבדלים בעומק הנהר בין שתי גדותיו, נבנה הגשר בשתי תצורות. מצד דרום הוא נבנה על כלונסאות של צינורות פלדה, מהמלאי של חברת הנפט העיראקית. אורך כל אחד מהם היה 30 מטר וקוטרו חצי מטר. לאחר החדרת הצינורות לקרקעית, בקבוצות של חמישה זוגות, יצקו לתוכם בטון ומעליהם יצקו קורת בטון מזויין לרוחב הגשר. על קורה זאת נשענו חמש קורות של פרופיל פלדה שעליהן הונחה מיסעה יצוקה מבטון מזוין, לרוחב הגשר. השלב האחרון בצד הזה היה התקנת מעקות לכל האורך של שולי המיסעה.
לצורך העבודה הרבה הזאת הורכב מבנה פלדה נייד, שבקצהו פטיש אוויר להחדרת הכלונסאות לקרקעית הנהר, מנופים להרמת חלקי הגשר ולהנחתם במקומם המתוכנן ועוד. לאורך המבנה הונחה מסילה לקרוניות שהובילו את חומרי הבניין למקומם. מצד צפון, ניצב הגשר על קירות תמך צפופים יחסית, מבטון, הנשענים על כלונסאות בטון, שנוצקו לתוך קידוחים בקרקעית הנהר שנחשפה בעונת היובש. המיסעה נבנתה בחלק זה של הגשר ממנסרות בטון מלבניות. להרכבתה, הותקן עגורן גשר מפלדה, שנע על גלגלים והניח במקומם את חלקי המיסעה שהובאו למקום בעגלות. חיבור שני חלקי הגשר חייב תיאום מדויק במיוחד, כדי שיהפכו לגשר אחד, עם מיסעה אחידה לכל אורכו. בסופו של דבר, הצדיק התכנון המדוקדק של גוט את עצמו – והגשר המוגמר ניצב על מכונו ללא כל תקלות.

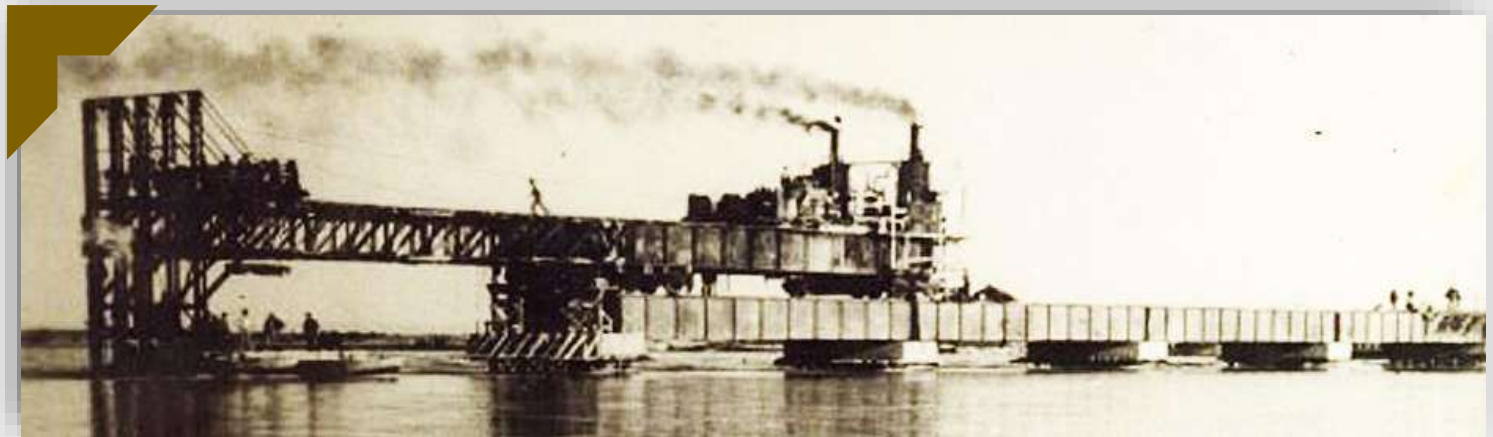

עגורן הגשר בפעולה
תצלום מאלבום התמונות של משפחת גוט

מבט מקרוב על עגורן הגשר. האיש במרכז התצלום הוא שוקי, נהג המשאית שהובילה את קונסטרוקציות הפלדה מהמפעל בראשון לציון אל אתר הבנייה של הגשר.

תצלום מאלבום התמונות של משפחת גוט

גוט (ראשון מימין על הקרונית), בלוויית קצין בריטי, מוסעים על החלק הבנוי של הגשר, כדי להעיף מבט מקרוב על סיום העבודה

תצלום מאלבום התמונות של משפחת גוט

מפקחי הבנייה הבריטיים מצטלמים על הגשר למזכרת עם גוט (ראשון מימין בקבוצת האזרחים).

נכבדים ערביים באים להתבונן בעבודות ההקמה של הגשר. גוט הוא השלישי משמאל

גוט (באמצע), מארח קצינים בריטיים שבאו לביקור

שלושת התצלומים בעמוד זה לקוחים מאלבום התמונות של משפחת גוט

גוט גייס להקמת הגשר גם את בני משפחתו,

בתצלום: בנו של ארפד, אנדרה ("באנדי"), שגם הוא היה מהנדס, בחברת שניים מהבריטים שעבדו בפרוייקט

תצלום מאלבום התמונות של משפחת גוט

כאמור, חשש חיל ההנדסה הבריטי, שהקמת הגשר תימשך שנתיים. גוט הפתיע את הבריטים ביכולתו הבלתי רגילה: שלושה ימים בלבד לאחר קבלת המשימה הוא סיים את תוכניות הבנייה ולמרות כל הקשיים, כולל שיטפון אדיר בנהר הפרת, שגרף חלק מציוד הבנייה, היה הגשר גמור חמישה חודשים בלבד לאחר תחילת הנחתו.
הבריטים אסירי התודה ביבדו את גוט על הישג זה בקריאת הגשר על שמו: "גשר גוט". הם אף הציבו על הגשר מצבת זיכרון, עליה נחרתה באנגלית הכתובת:

"גשר זה נקרא גשר גוט, על שם האיש שתכנן אותו בשלושה ימים ובנה אותו במשך ארבעה חודשים ועשרים ותשעה ימים, כאשר העבודה נמשכה גם בזמן שיטפונות האביב. כחומר עבור הקורות הראשיות שימשו מיכלי נפט שניזוקו בפעולות אויב וכלונסאות שימשו צינורות לקידוח נפט שהובאו מבגדד וממקומות רחוקים אחרים. בניית הגשר החלה ב-13 בינואר 1942 והוא נפתח לתנועה ב-10 ביוני 1942."

אגב, בתחתית הכתובת חרותות האותיות A.M.D.G. – ראשי תיבות של המימרה הלטינית Ad maiorem Dei Gloriam (להאדרת תפארת האל")...

ארפד גוט ניצב ליד טבלת הזיכרון שהוצבה על ידי הבריטים על הגשר שנקרא על שמו
תצלום מאלבום התמונות של משפחת גוט

הסיפור על ההישג האדיר של הקמת הגשר נבלע במעט לחלוטין בתוך שלל הידיעות המסעירות על מהלך המלחמה העולמית השנייה בשנת 1942. ב"פלסטיין פוסט", למשל, הוא הופיע בידיעה על טור אחד בעמוד פנימי. יתר על כן, בגלל הצנזורה הצבאית הבריטית שהייתה נהוגה אז בארץ, נאלץ העיתון להתפתל כדי לתת לקוראיו בכל זאת מושג על מיקומו של הגשר, ולכן נכתב בידיעה שהוא "נבנה על אחד מארבעת הנהרות שלפי התנ"ך השקו את גן העדן..."

להלן תרגום הידיעה שפורסמה ב"פלסטיין פוסט:" 8ביולי 1942 The Palestine Post

גשר נבנה מפלדה ממוחזרת

פלדה שמוחזרה מגרוטאות בפלשתינה שימשה לגשר חדש שהוקם "אי שם במזרח התיכון". הדבר התגלה בטקס הפתיחה הרשמי שהתקיים בסוף השבוע. מהנדסי הוד מלכותו, אזרחי מדינות הברית, רשויות הצבא ונכבדים מקומיים נכחו באירוע, שתואר כ"אבן דרך בחיי כלכלת האזור". הגשר נבנה על אחד מארבעת הנהרות שלפי התנ"ך הישקו את גן העדן, בזמן שיא של שישה חודשים, בעוד שבאופן רגיל היו נדרשות שנתיים להשלמתו. זהו אחד מגדולי הפרויקטים שבוצעו על ידי משרד המלחמה, ועוד תהיה לו השפעה מכרעת על הכלכלה והשיקום של מדינות המזרח התיכון לאחר המלחמה. לראשונה בתולדות הנהר הוא זכה ל"אילוף" שימנע ממנו לחתור תחת יסודות הגשר. הפרויקט תוכנן ובוצע על ידי מר א. גוט מתל אביב, שהיה גם הקבלן של משרד המלחמה. הגשר ייקרא "גשר גוט."

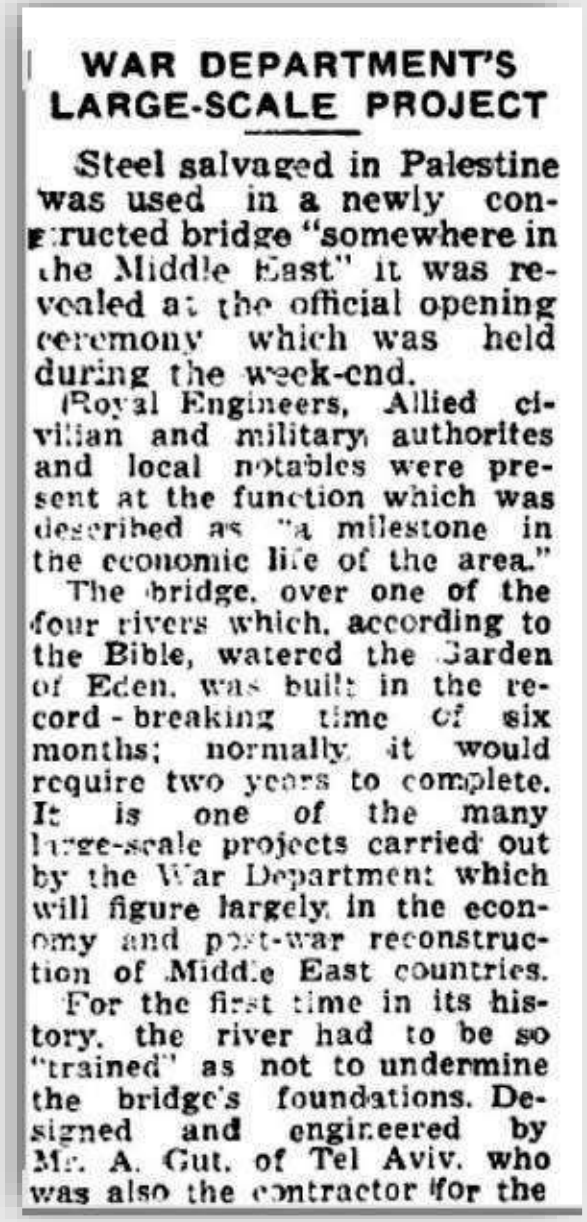

WAR DEPARTMENT'S LARGE-SCALE PROJECT

Steel salvaged in Palestine was used in a newly constructed bridge "somewhere in the Middle East" it was revealed at the official opening ceremony which was held during the week-end.

Royal Engineers, Allied civilian and military authorites and local notables were present at the function which was described as "a milestone in the economic life of the area."

The bridge, over one of the four rivers which, according to the Bible, watered the Garden of Eden, was built in the record-breaking time of six months; normally it would require two years to complete. It is one of the many large-scale projects carried out by the War Department which will figure largely in the economy and post-war reconstruction of Middle East countries.

For the first time in its history, the river had to be so "trained" as not to undermine the bridge's foundations. Designed and engineered by Mr. A. Gut, of Tel Aviv, who was also the contractor for the

Palestine Post 8 july 1942

המקור: אתר עיתונות יהודית היסטורית, מוסדות של הספרייה הלאומית ואוניברסיטת תל אביב

גשר גוט לאחר השלמתו
תצלום מאלבום התמונות
של משפחת גוט

בסופו של דבר, הובס רומל בצפון אפריקה ותוכניות הפינוי הבריטיות בוטלו, אבל הגשר נותר רכושה של ממשלת בריטניה. אחרי המלחמה, עם מתן העצמאות לסוריה, מכרו הבריטים לממשלה הסורית את הגשר תמורת מיליון לירות סוריות. הצעד הראשון שעשו הסורים היה הסרת לוח הזיכרון לגוט ובינוי הגשר על שם העיר שבתחומה הוקם: א-רקה. ברבות הימים נבנה גשר נוסף בקרבת מקום, ואז קיבל גשר גוט את הבינוי "הגשר הישן."

גשר א-רקה לאחר שהופצץ בפעם הראשונה. ההסבר בערבית אומר: "מקום פגיעת הפצצה שהשליך מטוס רוסי על הגשר בעיר א-רקה"

תצלום מאתר א-רקה באינטרנט

למעלה משבעים שנה ניצב הגשר על מכונו, עדות לאיכות עבודתו של גוט. אלא שב-2014 השתלט דאע"ש על א-רקה והפך אותה לבירתו בסוריה. כתוצאה מכך נעשתה העיר מטרה לתקיפות אוויריות כבדות על ידי מטוסי הקואליציה שנלחמה בדאע"ש ב-2017. בהפצצות אלה נפגע גם הגשר שבנה גוט והתנועה עליו פסקה.

בהפצצות שבאו לאחר מכן, נפגע הגשר עוד יותר, כפי שניתן לראות בתצלום זה, שנעשה זמן מה לאחר כיבוש העיר מידי דאע"ש באוקטובר 2017

תצלום לוויין של Google Earth

תיקון הגשר היה הכרחי להחזרת חיי התושבים בא-רקה ובסביבתה לתיקנם, אבל הנזק היה כה רב, שעבודות התיקון נמשכו חודשים רבים.

בתמונות:
עבודות התיקון בעיצומן

תצלומים מאתרים סוריים באינטרנט

תיקוני הגשר הממושכים הושלמו רק ביוני 2019 – כמעט שנתיים לאחר סילוק דאע"ש מא-רקה. זאת בעוד שבניית הגשר כולו על ידי ארפד גוט, ב-1942, נמשכה רק כחמישה חודשים – הוכחה נוספת לכישוריו ההנדסיים.

הגשר המתוקן לאחר שנפתח לתנועה

תמונה מאתר סורי באינטרנט

אַרפָּד גוּט זכה לראות בחייו את הקמת המדינה שאותה בנה מאז 1921: הוא הלך לעולמו בתל-אביב ב-24 במאי 1948, עשרה ימים לאחר הכרזת העצמאות. ב-27 שנות עבודתו בארץ הוא השאיר בה חותם מרשים של מבנים ייחודיים, שישמרו את זכרו לדורות.

בן 72 היה במותו. הוא הובא למנוחות בבית העלמין הישן ברחוב טרומפלדור בתל אביב, העיר שאותה אהב - ממש בקִרבת ביתו שהוקם באותו רחוב.

ארפד גוט ברגע רגוע, בעת הקמת הגשר בא-רקה

תצלום מאלבום התמונות
של משפחת גוט

אין כמו האנשים שבנו את הארץ

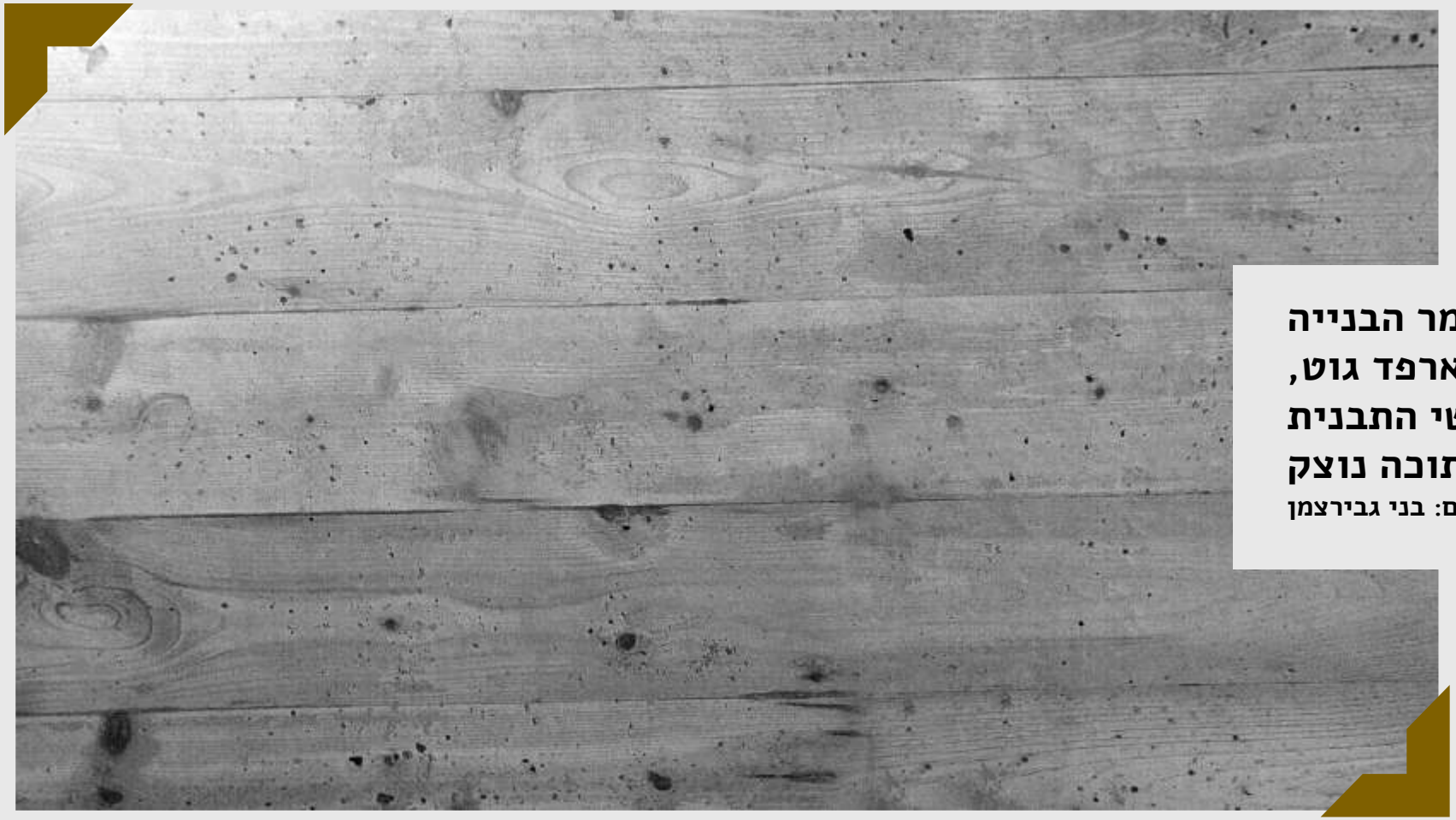

ברקע: קיר בטון, חומר הבנייה המועדף על ארפד גוט, נושא את טביעת קרשי התבנית שלתובה נוצק

תצלום: בני גבירצמן

מקורות:

- דוד תדהר, **אנציקלופדיה לחלוצי היישוב ובוניו**, עמודים 1009–1011
- עדנה שטרן, **ארפד גוט, מפעלים תעשייתיים ומגדלי מים**, באתר המוזיאון למורשת היהדות דוברת הונגרית
- קרן אלקלעי-גוט, **גשר ראקה 1942**, תרגום: עודד פלד, הוצאת Ourboox
- Erush Sivan, **Israel's reinforced concrete**, translated by Bea Sara Goll
- אתר **IZRAEL70Magyar**

- תודה מיוחדת ל**עזרא גוט**, נכדו של ארפד גוט, על הערותיו ועזרתו בהכנת מצגת זאת

אנו מכבדים את זכויותיהם של בעלי זכויות יוצרים ומשקיעים מאמצים באיתור בעלי זכויות יוצרים לצורך שימוש בחומרים המופיעים באתר. השימוש נעשה על פי סעיף 27א לחוק זכויות יוצרים תשס"ח-2007, ואם לדעתכם נפגעה זכותכם כבעלים של זכויות יוצרים בחומר המופיע באתר זה, הנכם רשאים לפנות באמצעות דואר אלקטרוני לכתובת: info@hamoreshet.org.il בבקשה לחדול מעשיית השימוש ביצירה, וציינו שם מלא ומספר טלפון, וצרפו צילום מסך וקישור לדף הרלוונטי באתר.

הפקה: מתנדבי קבוצת אבני מורשת – תקשורת לנכסי מורשת מוחשית [12/2024]

ליקט, כתב וערך: בני גבירצמן

עיצוב: זאב הררי

אבני מורשת